

18 juni 2016

Verhaalperspectief en sympathie als determinanten van identificatie

Bachelorscriptie
Universiteit Utrecht
Communicatie- en informatiewetenschappen

Scriptant: Léon Charmant (4155416)
Begeleider: prof. dr. Hans Hoeken

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inleiding.....	4
Methode.....	6
Proefpersonen.....	6
Materiaal	6
Vragenlijst.....	7
Procedure	8
Resultaten	9
Discussie	12
Literatuur.....	14
Bijlagen	15
Instructie	15
Verhaalversie 1.....	16
Verhaalversie 2.....	18
Verhaalversie 3.....	20
Verhaalversie 4.....	22
Vragenlijst (versie 1).....	24
Vragenlijst (versie 2).....	27
Ondertekende verklaring kennisneming regels m.b.t. plagiaat	30

Samenvatting

Identificatie met een personage is een belangrijk mechanisme van narratieve overtuiging. Middels een experiment (N = 140) werd onderzocht of verhaalperspectief en sympathie voor een personage invloed hebben op de mate van identificatie met een verhaalpersonage. Proefpersonen lazen hiervoor één van de vier versies van een verhaal waarin een discussie speelde tussen een advocaat en rechter. Verhaalperspectief werd gemanipuleerd door één van deze personages de ik-verteller (en daarmee ook hoofdpersoon) van het verhaal te laten zijn. Sympathie werd gemanipuleerd door de personages handelingen uit te laten voeren waardoor zij sympathiek ofwel onsympathiek overkwamen op de lezer. Verhaalperspectief bleek inderdaad van invloed te zijn op de mate van identificatie met een personage uit een verhaal: men identificeerde zich meer met het personage bij wie het vertelperspectief ligt, dan met andere personages uit hetzelfde verhaal. Ook sympathie bleek invloed te hebben op de mate van identificatie: men identificeerde zich meer met een personage wanneer deze sympathiek is, dan wanneer deze onsympathiek is. Binnen de context van het verhaal dat werd gebruikt in het experiment werd ook onderzocht of verhaalperspectief en sympathie van invloed zijn op de attitude ten aanzien van het gebruik van overheidsmiddelen in rechtszaken. Dit laatste bleek alleen het geval te zijn voor verhaalperspectief.

Inleiding

Narratieven kunnen van invloed zijn op de overtuigingen, attitudes, intenties en gedragingen van degenen die het verhaal ervaren (Braddock & Dillard, 2015). Braddock & Dillard (2015, p. 2) definiëren een narratief als een samenhangend, causaal verbonden opeenvolging van gebeurtenissen die zich afspelen in een dynamische wereld met daarin conflicten, veranderingen en oplossingen die ontstaan door de doelbewuste handelingen van personages. Het unieke aan narratieven is de mogelijkheid tot *narratieve betrokkenheid* (Moyer-Gusé, 2008); de mogelijkheid om het publiek in het verhaal 'mee te slepen' en zich betrokken te laten voelen, in die mate dat iemands aandacht gevestigd is op de gebeurtenissen in het verhaal in plaats van op zijn/haar directe omgeving.

Volgens Busselle en Bilandzic (2009) is narratieve betrokkenheid, ook wel te vertalen als *verhaalbetrokkenheid*, onder te verdelen in vier dimensies. De eerste hiervan is *narratief begrip*, ofwel de mate waarin de lezer het verhaal begrijpt. De tweede, *aandachtsfocus*, gaat over de mate waarin iemands aandacht gevestigd is op het verhaal. *Emotionele betrokkenheid*, de mate waarin het verhaal emoties oproept bij de lezer, is het derde onderdeel. Als laatste is er sprake van *narratieve aanwezigheid*; het gevoel bij de lezer dat hij of zij de echte wereld heeft verlaten, en zich 'in' het verhaal bevindt.

Volgens Moyer-Gusé (2008) bestaat er naast verhaalbetrokkenheid echter ook personagebetrokkenheid. Hiermee wil zij benadrukken dat het publiek zich ook specifiek betrokken kan voelen bij de personages in het verhaal, en dat er vormen van interactie mogelijk zijn tussen de twee. Een onderdeel van deze personagebetrokkenheid is *identificatie*, ofwel het verbeeldende proces waarbij een kijker de identiteit, doelen en het perspectief van een personage overneemt (Cohen, 2001, p. 261).

Identificatie is daarnaast een mechanisme van *narratieve overtuiging* (De Graaf, Hoeken, Sanders & Beentjes, 2012). In dit onderzoek werd bevraagd of identificatie met een personage uit een verhaal van invloed kan zijn op de attitudes van lezers. Dit bleek inderdaad het geval te zijn. Ook bleek uit dit onderzoek dat vertelperspectief¹ – vanuit welk personage de gebeurtenissen in het verhaal beschreven worden – van invloed is op zowel de mate van identificatie als op de attitudes van een lezerspubliek. Als laatste bleek dat het effect van vertelperspectief op attitude gemedieerd wordt door identificatie met een personage.

Het blijft echter een object voor onderzoek welke precieze factoren ten grondslag liggen aan de mate van identificatie met personages in een verhaal. Zo bevestigen Hoeken, Kolthoff en Sanders (2016) dat identificatie – naast vertelperspectief – ook beïnvloed wordt door *waargenomen gelijkenis*, ofwel de mate waarin de kijker zichzelf vindt lijken op een personage. Uit ander onderzoek blijkt dat *character likeability*² – de mate waarin een personage als sympathiek wordt bevonden door de lezer – een derde factor is die de mate van identificatie met een personage bepaalt (Hoeken & Sinkeldam, 2014; Tal-Or & Cohen, 2010).

Vanuit wetenschappelijk oogpunt is het van belang om de rol van deze drie determinanten van identificatie – waargenomen gelijkenis, sympathie en verhaalperspectief – nader te onderzoeken.

¹ *Vertelperspectief* wordt in dit verslag ook wel *verhaalperspectief* genoemd.

² *Character likeability* zal voortaan *sympathie* worden genoemd. Hiermee wordt hetzelfde bedoeld, namelijk: de mate waarin een personage als sympathiek wordt bevonden door de lezer.

Hoeken et al. (2016) deden al onderzoek naar zowel waargenomen gelijkens als verhaalperspectief, waaruit werd geconcludeerd dat beide factoren een determinant zijn van identificatie. Tot op heden is er echter nog geen onderzoek gedaan waarin zowel sympathie als verhaalperspectief als determinanten van identificatie werden onderzocht. Dit onderzoek streeft er dan ook naar om de invloed van deze beide factoren te onderzoeken, om zo te kunnen bijdragen aan een completer begrip van de verschillende determinanten van identificatie.

De precieze onderzoeksvraag luidt: **(OV1)**: Hebben verhaalperspectief en sympathie invloed op de mate van identificatie met personages in een verhaal?

Het antwoord op deze vraag is van maatschappelijk belang, omdat identificatie, zoals eerder besproken, van invloed kan zijn op de attitudes van een publiek. Door het strategisch gebruiken van taal zouden de attitudes van een publiek dan ook gestuurd kunnen worden. Wanneer, bijvoorbeeld, de Nederlandse overheid middels een narratief een overtuigende boodschap wil communiceren naar haar burgers, kan zij op basis van wetenschappelijke kennis een weloverwogen beslissing nemen over de invulling die het narratief moet krijgen.

In dit onderzoek zal tevens worden gekeken naar de invloed van verhaalperspectief en sympathie op de attitude van lezers. Binnen de context van het narratief dat voor de experimenten in dit onderzoek wordt gebruikt, luidt de precieze onderzoeksvraag hierbij:

(OV2): Hebben verhaalperspectief en sympathie invloed op de attitude ten aanzien van het gebruik van overheids gelden in rechtszaken?

Methode

Proefpersonen

In totaal deden er 140 mensen mee aan het onderzoek. Deze groep bestond uit volwassenen van ten minste 18 jaar van Nederlandse afkomst, die ook Nederlands als hun moedertaal spreken. Van de proefpersonen was 43.5% man en 56.5% vrouw. De leeftijd van de proefpersonen varieerde van 18 tot 75 jaar, met een gemiddelde van 36.1 jaar (SD = 15.87). Er is voor een brede doelgroep gekozen, omdat de gebeurtenissen in het verhaal een realistische voorkoming in de werkelijkheid zijn die aanspreekbaar en te volgen zouden moeten zijn voor de algemene populatie.

Materiaal

Er werden vier versies van een verhaal gebruikt die door de onderzoekers zelf zijn geschreven (zie bijlage). De gebeurtenissen in het verhaal zijn gebaseerd op een artikel van RTV Oost dat voor het eerst is gepubliceerd op 30 november 2013 (zie literatuurlijst). In alle versies van het verhaal draait het om een interactie tussen advocaat Lodewijks en rechter Slot, waarbij de advocaat een pleidooi houdt en de rechter hierop reageert. Advocaat Lodewijks verdedigt tijdens deze rechtszitting zijn cliënt, meneer Bos, wiens huis beschadigd is geraakt tijdens een verbouwing bij buurman Sanders. De heer Bos heeft een rechtszaak aangespannen tegen Sanders, omdat hij claimt geleden te hebben onder stress door de beschadigingen aan zijn eigen huis. Advocaat Lodewijks probeert middels zijn pleidooi aanspraak te maken op 1250 euro schadevergoeding voor zijn cliënt; iets wat rechter Slot uiteindelijk afwijst.

Hoewel in alle vier de versies dezelfde verhaallijn geldt, verschillen zij van elkaar op twee punten. De eerste is *verhaalperspectief*: welk personage de hoofdpersoon en ik-verteller van het verhaal is. In twee versies lag het perspectief bij advocaat Lodewijks, en in de resterende versies lag het perspectief bij rechter Slot. Deze manipulatie had geen invloed op de gebeurtenissen in het verhaal, maar wel op de gedachten en innerlijke monologen die in het verhaal beschreven werden. In het verhaal komen enkele citaten voor, ofwel gedachten die door de personages hardop uitgesproken worden. Deze citaten zijn, in tegenstelling tot de innerlijke gedachten van de ik-persoon, in alle versies onveranderd gebleven.

Het tweede punt waarop de verhalen gemanipuleerd zijn is *sympathie*: de mate waarin een personage sympathiek wordt bevonden door de lezer. In twee van de verhaalversies werd advocaat Lodewijks óf rechter Slot als een sympathiek persoon neergezet, en in de andere versies werd hetzelfde personage juist als onsympathiek neergezet. Een personage werd sympathieker gemaakt door bijvoorbeeld medeleven te tonen met de cliënt van advocaat Lodewijks. Een personage werd onsympathiek gemaakt door bijvoorbeeld een denigrerende opmerking te maken over de antagonist. Hierbij is het belangrijk te noteren dat de antagonist in alle verhaalversies een tegengestelde rol vervulde ten aanzien van de ik-persoon. In een verhaalversie waarin de hoofdpersoon (bijvoorbeeld de advocaat) als sympathiek werd neergezet, werd de antagonist (de rechter) als onsympathiek neergezet; wanneer de hoofdpersoon als onsympathiek werd neergezet, werd de antagonist juist als sympathiek neergezet. Hiervoor is gekozen om een duidelijk onderscheid te creëren tussen de mate van sympathie met de rechter en advocaat.

Een overzicht van de verschillende verhaalversies, met daarbij telkens een passage uit hetzelfde deel van het verhaal, is weergegeven op de volgende pagina.

Versie 1: advocaat als hoofdpersoon, advocaat is sympathiek (zinnen: 40, woorden: 641)

Verbaasd over de geïrriteerde toon en het gebrek aan professionaliteit van de rechter, kijk ik naar mijn cliënt. Hoewel ik de frustratie van rechter Slot wel kan plaatsen -er is inderdaad sprake van bezuinigingen- denk ik niet dat hij doorheeft hoe moeilijk meneer Bos het heeft. Ik heb met mijn cliënt te doen, want hij is zichtbaar geschrokken. Dat raakt me want ik zet me altijd voor de volle 100 procent in, ook al gaat het niet om torenhoge bedragen of zware misdrijven. Iedereen heeft recht op een eerlijk proces.

Versie 2: rechter als hoofdpersoon, rechter is sympathiek (zinnen: 43, woorden: 643)

Ik zie dat Lodewijks verbaasd is over mijn uitbarsting. Hij kijkt naar zijn cliënt die ook zichtbaar geschrokken lijkt. Die arme man weet natuurlijk niet wat er aan de hand is; met hem heb ik wel te doen. Maar vlak daarna zie ik de verbazing op Lodewijks gezicht plaatsmaken voor irritatie en boosheid. Of dat komt door mijn uitbrander of omdat hij zich realiseert dat de golfbaan nog even moet wachten, zou ik niet weten. Ik ben benieuwd wat hij gaat zeggen en welke toon hij daarbij aanslaat.

Versie 3: rechter als hoofdpersoon, advocaat is sympathiek (zinnen: 45, woorden: 638)

Ik zie dat Lodewijks verbaasd is over mijn uitbarsting. Hij kijkt naar zijn cliënt die ook zichtbaar geschrokken lijkt. Die sukkel weet natuurlijk al helemaal niet wat er speelt. Maar ik zie dat Lodewijks zich opmaakt voor een repliek. Ik hoop maar dat dat niet te lang duurt. Ik heb hier helemaal geen zin in en wil zo snel mogelijk terug naar de golfbaan. Ik ben benieuwd wat hij gaat zeggen en welke toon hij daarbij aanslaat.

Versie 4: advocaat als hoofdpersoon, rechter is sympathiek (zinnen: 40, woorden: 638)

Verbaasd over de geïrriteerde toon en het gebrek aan respect van de rechter, kijk ik naar mijn cliënt. Hoewel ik de frustratie van rechter Slot wel kan plaatsen -er is inderdaad sprake van bezuinigingen- vind ik het onzin om mij als advocaat daarvan de schuld te geven. Mijn cliënt is zichtbaar geschrokken maar die sukkel heeft ook geen idee wat er speelt. Nu mis ik dus niet alleen mijn golf maar denkt zo'n rechtertje me ook nog de mantel uit te kunnen vegen.

Vragenlijst

De afhankelijke variabelen en controlevariabelen werden gemeten door middel van een vragenlijst die alle proefpersonen invulden (zie bijlage). Er bestonden twee versies van deze vragenlijst: in elke versie werden dezelfde vragen gesteld, maar de volgorde waarin de constructen bevraagd werden was verschillend. De eerste twee constructen maten *identificatie* met advocaat Lodewijks en rechter Slot, waarbij in versie 1 eerst werd gevraagd naar identificatie met de advocaat. In versie 2 verschilde deze volgorde; er werd hierin eerst gevraagd naar identificatie met de rechter. Participanten die het verhaal lasen vanuit het perspectief van de advocaat kregen versie 1 van de vragenlijst, en participanten die het perspectief van de rechter innamen vulden versie 2 in. Er is gekozen voor deze twee verschillende versies van de vragenlijst, omdat de onderzoekers verwachtten dat het voor de proefpersonen logischer zou aanvoelen wanneer hen eerst vragen werden gesteld over de hoofdpersoon in hun verhaal. Identificatie met advocaat Lodewijks ($\alpha = .92$) en rechter Slot ($\alpha = .89$) werden elk gemeten met vier 7-punts Likertschaal items die met succes zijn gebruikt in eerder

onderzoek (Hoeken et al., 2016; De Graaf et al., 2012). Voorbeeldvragen zijn: “Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met advocaat Lodewijks” en “Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van rechter Slot te staan.”

Hierop volgend werd de *attitude ten aanzien van het gebruik van overheidsmiddelen in rechtszaken* ($\alpha = .90$) gemeten. Dit construct werd gemeten met vijf 7-punts Likertschaal items met semantische differentiaal aan weerszijden (bijv. oneerlijk – eerlijk, onterecht – terecht). Aan deze items ging de volgende vraag vooraf: “Wanneer een zaak, zoals beschreven is in het verhaal, voor de rechter komt en er wordt hierbij gebruik gemaakt van overheidsmiddelen is dat.” Deze vragen zijn gebaseerd op voorbeelden uit Hoeken, Hornikx en Hustinx (2012).

Hierna werd *sympathie* voor de twee personages gemeten, waarbij in versie 1 van de vragenlijst eerst werd gevraagd naar advocaat Lodewijks ($\alpha = .93$) en in versie 2 eerst naar rechter Slot ($\alpha = .94$). Sympathie werd gemeten met vier 7-punts Likertschaal items, die zijn geïnspireerd door Moyer-Gusé's (2008) definitie van dit construct. Voorbeeldvragen zijn: “Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals advocaat Lodewijks” en “Ik vind rechter Slot een sympathiek persoon.”

Als onderdeel van narratieve betrokkenheid werd *aandachtsfocus* gemeten. Dit construct werd gemeten met drie 7-punts Likertschaal items ($\alpha = .91$), met vragen als: “Toen ik het verhaal aan het lezen was, was ik volledig geconcentreerd op wat er in het verhaal beschreven werd” en “Terwijl ik het verhaal las, was ik met mijn gedachten alleen bij de gebeurtenissen in het verhaal.” Deze vragen zijn afkomstig uit dezelfde vragenlijst als de identificatievragen (De Graaf et al., 2012).

Waargenomen realisme werd gemeten met vier 7-punts Likertschaal items ($\alpha = .87$), met vragen als: “De dialoog in het verhaal is realistisch en geloofwaardig” en “Mensen in dit verhaal zijn zoals mensen die jij of ik zouden kunnen kennen.” Net als de vragen voor identificatie en aandachtsfocus zijn deze afkomstig uit de vragenlijst van De Graaf et al. (2012).

Als onderdeel van narratieve betrokkenheid werd ten slotte ook *narratieve aanwezigheid* gemeten. Hiervoor werden vier 7-punts Likertschaal items gebruikt ($\alpha = .86$) uit dezelfde vragenlijst van De Graaf et al. (2012). Voorbeeldvragen zijn: “Terwijl ik het verhaal las, zag ik voor me wat er in het verhaal beschreven werd” en “Toen ik het verhaal aan het lezen was, had ik een levendig beeld van de gebeurtenissen in het verhaal.”

Als laatste werd gevraagd naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en moedertaal.

Procedure

Alvorens het uitvoeren van het onderzoek werd er een pre-test afgenomen om feedback te verzamelen over de vier versies van het verhaal. In totaal werd deze pre-test uitgevoerd bij acht personen en werd elke versie van het verhaal door twee verschillende personen beoordeeld. Er werd feedback verzameld over het personage dat de proefpersonen sympathieker vonden overkomen – de advocaat of de rechter – en over de helderheid en correctheid van de geschreven taal. Aan de hand van de verzamelde feedback werden de verhaalversies aangepast.

Proefpersonen werden benaderd op straat, in de trein, en in de naaste omgeving van de onderzoekers. Wanneer zij toestemden om deel te nemen, werd hen willekeurig een pakketje aangereikt met daarin één van de vier verhaalversies en bijbehorende versie van de vragenlijst. De voorkant van het pakketje bestond uit een algemene instructie (zie bijlage). Wanneer de proefpersonen het verhaal gelezen hadden, vulden zij de vragenlijst in - zonder het verhaal opnieuw te bekijken. Achteraf werden de participanten geïnformeerd over het exacte doel van het onderzoek, en werden enige vragen beantwoord. Een gemiddelde sessie duurde 10 minuten, en werd telkens uitgevoerd onder het toezicht van een onderzoeker.

Resultaten

Eerst is nagegaan of de randomisatie van de proefpersonen is geslaagd. Uit een Pearson Chi-kwadraattoets bleek dat het aantal mannen en vrouwen gelijk verdeeld is ($\chi^2(3) = 1.29, p = .73$). Middels een tweeweg-ANOVA bleek dat ook leeftijd gelijk verdeeld is over de vier condities ($F(3, 134) = 1.28; p = .28$).

Tabel 1

Gemiddelden (en Standaarddeviaties) voor sympathie, aandachtsfocus, waargenomen realisme, en narratieve aanwezigheid, uitgesplitst naar perspectief (n = aantal waarnemingen)

	Perspectief advocaat (n = 71)	Perspectief rechter (n = 69)
Sympathie met		
Advocaat Lodewijks	3.71 (1.45)	3.17 (1.32)
Rechter Slot	2.91 (1.30)	3.39 (1.40)
Aandachtsfocus	4.90 (1.41)	4.92 (1.46)
Waargenomen realisme	4.57 (1.32)	4.80 (1.32)
Narratieve aanwezigheid	5.09 (1.10)	5.04 (1.15)

Tabel 2

Gemiddelden (en Standaarddeviaties) voor sympathie, aandachtsfocus, waargenomen realisme, en narratieve aanwezigheid, uitgesplitst naar sympathie (n = aantal waarnemingen)

	Sympathieke advocaat (onsympathieke rechter) (n = 69)	Onsympathieke advocaat (sympathieke rechter) (n = 71)
Sympathie met		
Advocaat Lodewijks	4.37 (1.01)	2.54 (1.13)
Rechter Slot	2.51 (1.05)	3.76 (1.36)
Aandachtsfocus	4.99 (1.48)	4.83 (1.38)
Waargenomen realisme	4.59 (1.39)	4.79 (1.25)
Narratieve aanwezigheid	5.29 (1.07)	4.85 (1.14)

Om te bepalen of de manipulatie van sympathie is gelukt werden er twee onafhankelijke t-toetsen uitgevoerd. Hiervoor werden verhaalversies 1 en 3 (waarin de advocaat sympathiek is) samengevoegd en vergeleken met een samenvoeging van versies 2 en 4 (waarin de rechter sympathiek is). Omdat de mate van sympathie apart werd bevraagd voor de advocaat en rechter, werden er twee t-toetsen uitgevoerd. Voor de sympathievragen over advocaat Lodewijks bleek er een significant verschil te zijn tussen de verhaalversies waarin Lodewijks sympathiek is en de verhaalversies waarin hij onsympathiek is ($t(138) = 10.11, p < .001$). In de versies waarin advocaat Lodewijks sympathiek is, werd hij inderdaad sympathieker gevonden dan in de versies waarin hij onsympathiek is. Ook voor de sympathievragen over rechter Slot bleek er een significant verschil te bestaan tussen de versies waarin rechter Slot sympathiek is en de versies waarin hij onsympathiek is ($t(138) = -6.07, p < .001$). In de versies waarin rechter Slot sympathiek is, werd hij inderdaad sympathieker gevonden dan in de versies waarin hij onsympathiek is. Gemiddelden en

standaarddeviaties zijn weergegeven in Tabel 2. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de manipulatie van sympathie is geslaagd.

Met een tweeweg-ANOVA werd gecontroleerd of aandachtsfocus hetzelfde was bij het lezen van alle vier de verhaalversies. Deze wees uit dat er geen effect was van perspectief ($F(1, 136) < 1$) of sympathie ($F(1, 136) < 1$). Ook was er geen interactie-effect van perspectief en sympathie ($F(1, 136) < 1$). Gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar perspectief zijn weergegeven in Tabel 1; gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar sympathie zijn weergegeven in Tabel 2. Hieruit werd geconcludeerd dat aandachtsfocus hetzelfde was in alle vier de verhaalversies.

Vervolgens werd met een tweeweg-ANOVA gecontroleerd of waargenomen realisme hetzelfde was bij het lezen van alle verhaalversies. Deze wees uit dat er geen effect was van perspectief ($F(1, 136) = 1.08, p = .30$) of sympathie ($F(1, 136) < 1$). Ook was er geen interactie-effect van perspectief en sympathie ($F(1, 136) < 1$). Gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar perspectief zijn weergegeven in Tabel 1; gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar sympathie zijn weergegeven in Tabel 2. Hieruit werd geconcludeerd dat ook waargenomen realisme hetzelfde was in alle vier de verhaalversies.

Hierna werd ook voor de laatste controlevariabele, narratieve aanwezigheid, middels een tweeweg-ANOVA gecontroleerd of deze hetzelfde was in de verhaalversies. Deze wees uit dat er geen effect was van perspectief ($F(1, 136) < 1$). Wel bleek er een hoofdeffect te bestaan van sympathie ($F(1, 136) = 5.59, p = .02$). Wanneer advocaat Lodewijks sympathiek is, voelde men zich meer aanwezig bij het narratief dan wanneer hij onsympathiek is. Er bestond geen interactie-effect van perspectief en sympathie ($F(1, 136) = 1.72, p = .19$). Gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar perspectief zijn weergegeven in Tabel 1; gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar sympathie zijn weergegeven in Tabel 2. Hieruit werd geconcludeerd dat waargenomen realisme niet hetzelfde was in alle vier de verhaalversies.

Tabel 3

Gemiddelden (en Standaarddeviaties) voor identificatie en attitude, uitgesplitst naar perspectief (n = aantal waarnemingen)

	Perspectief advocaat (n = 71)	Perspectief rechter (n = 69)
Identificatie met		
Advocaat Lodewijks	4.39 (1.33)	3.30 (1.58)
Rechter Slot	3.10 (1.40)	4.08 (1.43)
Attitude	4.65 (1.26)	4.20 (1.31)

Om het effect van verhaalperspectief en sympathie op de mate van identificatie met advocaat Lodewijks te achterhalen werd een tweeweg-ANOVA uitgevoerd. Deze wees ten eerste uit dat er een hoofdeffect bestaat van verhaalperspectief ($F(1, 136) = 21.44, p < .001$). Wanneer men het verhaal las vanuit het perspectief van advocaat Lodewijks, identificeerde men zich meer met de advocaat dan wanneer het verhaal gelezen werd vanuit het perspectief van de rechter. Ook bestond er een hoofdeffect van sympathie ($F(1, 136) = 16.30, p < .001$). Wanneer advocaat Lodewijks sympathiek is, identificeerde men zich meer met hem dan wanneer hij onsympathiek is. Er bestond geen interactie-effect van verhaalperspectief en sympathie ($F(1, 136) < 1$). Gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar perspectief zijn weergegeven in Tabel 3; gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar sympathie zijn weergegeven in Tabel 4.

Tabel 4

Gemiddelden (en Standaarddeviaties) voor identificatie en attitude, uitgesplitst naar sympathie (n = aantal waarnemingen)

	Sympathieke advocaat (onsympathieke rechter) (n = 69)	Onsympathieke advocaat (sympathieke rechter) (n = 71)
Identificatie met		
Advocaat Lodewijks	4.33 (1.49)	3.38 (1.49)
Rechter Slot	3.29 (1.49)	3.87 (1.45)
Attitude	4.61 (1.26)	4.25 (1.32)

Vervolgens werd middels een tweeweg-ANOVA ook het effect van verhaalperspectief en sympathie op de mate van identificatie met rechter Slot achterhaald. Deze wees uit dat er een hoofdeffect bestaat van verhaalperspectief ($F(1, 136) = 17.03, p < .001$). Wanneer men het verhaal las vanuit het perspectief van rechter Slot, identificeerde men zich meer met de rechter dan wanneer het verhaal gelezen werd vanuit het perspectief van de advocaat. Ook bestond er een hoofdeffect van sympathie ($F(1, 136) = 6.12, p = .015$). Wanneer rechter Slot sympathiek is, identificeerde men zich meer met hem dan wanneer hij onsympathiek is. Er bestond geen interactie-effect van verhaalperspectief en sympathie ($F(1, 136) < 1$). Gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar perspectief zijn weergegeven in Tabel 3; gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar sympathie zijn weergegeven in Tabel 4.

OV1 ging over het effect van verhaalperspectief en sympathie op de mate van identificatie met personages uit een verhaal. Bovenstaande resultaten suggereren dat verhaalperspectief inderdaad van invloed is op identificatie: men identificeert zich meer met het personage bij wie het vertelperspectief ligt, dan met andere personages uit hetzelfde verhaal. Ook sympathie is van invloed op identificatie: men identificeert zich meer met een personage wanneer deze sympathiek is, dan wanneer deze onsympathiek is.

Om het effect van verhaalperspectief en sympathie op de attitude ten aanzien van het gebruik van overheidsmiddelen in rechtszaken te achterhalen werd een tweeweg-ANOVA uitgevoerd. Deze wees uit dat er een hoofdeffect bestaat van perspectief ($F(1, 136) = 4.36, p = .04$). Wanneer men het verhaal las vanuit het perspectief van advocaat Lodewijks, had men een positievere attitude dan wanneer het verhaal gelezen werd vanuit het perspectief van rechter Slot. Er bestond echter geen hoofdeffect van sympathie ($F(1, 136) = 2.69, p = .10$). Ook was er geen interactie-effect van perspectief en sympathie ($F(1, 136) < 1$). Gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar perspectief zijn weergegeven in Tabel 3; gemiddelden en standaarddeviaties uitgesplitst naar sympathie zijn weergegeven in Tabel 4.

OV2 ging over het effect van verhaalperspectief en sympathie op de attitude ten aanzien van het gebruik van overheidsmiddelen in rechtszaken. Bovenstaande resultaten suggereren dat enkel verhaalperspectief van invloed is op de attitude van lezers. Binnen de context van het narratief uit het experiment geldt: wanneer het perspectief bij advocaat Lodewijks ligt, heeft men een positievere attitude dan wanneer het perspectief bij de rechter ligt.

Discussie

Het experiment in dit onderzoek draagt bij aan het begrip van verhaalperspectief en sympathie als determinanten van identificatie. In het experiment werd het effect van verhaalperspectief en sympathie op de mate van identificatie met een personage onderzocht, door vier verschillende versies van een verhaal voor te leggen aan groepen proefpersonen. Uit de resultaten blijkt ten eerste dat verhaalperspectief invloed heeft op de mate van identificatie met beide personages uit het verhaal: men identificeert zich meer met het personage bij wie het vertelperspectief ligt, dan met andere personages uit hetzelfde verhaal. Dit komt overeen met bevindingen uit eerdere onderzoeken van De Graaf et al. (2012) en Hoeken et al. (2016). Ten tweede blijkt ook dat sympathie invloed heeft op de mate van identificatie: men identificeert zich meer met een personage wanneer deze sympathiek is, dan wanneer deze onsympathiek is.

Ook laat dit onderzoek zien dat de attitude van lezers wel beïnvloed wordt door verhaalperspectief, maar niet door sympathie. De invloed van verhaalperspectief is in eerder onderzoek van De Graaf et al. (2012) al vastgesteld, en wordt middels dit onderzoek bevestigd. Uit de resultaten blijkt dat men positiever is over het gebruik van overheids gelden in rechtszaken, wanneer het vertelperspectief bij de advocaat ligt dan wanneer het vertelperspectief bij de rechter ligt. Naar waarschijnlijkheid is deze bevinding in lijn met de daadwerkelijke mening van advocaten; het is namelijk in het belang van hun cliënt om aanspraak te kunnen maken op overheids gelden tijdens een rechtszaak.

Met de bevindingen uit dit onderzoek kunnen tekstschrijvers dan ook hun voordeel doen wanneer zij een narratief willen gebruiken om een overtuigende boodschap over te brengen. Door het strategisch gebruiken van taal zouden zij de attitudes van een publiek kunnen sturen, en op basis van deze wetenschappelijke kennis kunnen zij beslissingen nemen over de invulling die het narratief moet krijgen.

Een beperking van dit onderzoek is dat sympathie slechts op één manier gemanipuleerd is, terwijl dit ook op vele andere manieren had gekund. Bij een herhaling van dit experiment zou dit bijvoorbeeld ook kunnen door een controversieel conflict te beschrijven waarover het overgrote deel van de lezers al sterke attitudes hebben die één kant op neigen. Een waarschijnlijk voorbeeld is een discussie waarin een personage bepleit dat moordenaars niet bestraft mogen worden voor hun daden. Tevens zou het daarbij interessant zijn om te onderzoeken of lezers tóch sympathie kunnen voelen voor een personage die zulke onsympathieke uitspraken doet, en of er een invloed is op identificatie.

Hiernaast is bekend dat identificatie niet alleen een rol speelt bij geschreven teksten, maar ook bij teksten die worden gepresenteerd op een ander medium (bijv. Igartua, 2010; Hefner, Klimmt & Vorderer, 2007). Een interessant object van toekomstig onderzoek is dan ook het onderzoeken van de mechanismen van identificatie in een ander medium. Bij films of televisieseries is er, in tegenstelling tot geschreven teksten, namelijk ook audiovisuele feedback. Videogames gaan zelfs nog een stap verder doordat het, in additie tot een audiovisueel medium, ook een interactief medium is. Vervolgonderzoek moet uitwijzen of er bij deze media wellicht ook andere determinanten van identificatie bestaan, en in hoeverre de determinanten van identificatie bij geschreven teksten eenzelfde rol spelen.

De resultaten van het onderzoek zouden kunnen zijn beïnvloed doordat narratieve aanwezigheid niet hetzelfde bleek te zijn in de vier condities. Voor de verhaalversies waar het perspectief bij advocaat Lodewijks ligt, blijkt dat sympathie een onbedoelde invloed had op de mate

van narratieve aanwezigheid. Hierbij gold dat wanneer advocaat Lodewijks sympathiek is, men zich meer aanwezig voelde bij het narratief dan wanneer hij onsympathiek is. Een verklaring hiervoor is lastig te geven, en is op dit moment slechts object van speculatie.

Daarnaast moet worden stilgestaan bij de beperkte generaliseerbaarheid van de resultaten van dit huidige onderzoek. Dit onderzoek zou herhaald kunnen worden met een grotere groep proefpersonen, of proefpersonen met een andere culturele achtergrond en moedertaal.

Ten slotte is bekend dat narratieven niet alleen van invloed zijn op de attitudes van degenen die een verhaal ervaren, maar ook op diens overtuigingen, intenties en gedragingen (Braddock & Dillard, 2015). Vervolgonderzoek waarin zowel verhaalperspectief als sympathie gemanipuleerd worden moet dan ook uitwijzen of zij invloed hebben op één of meerdere van deze drie factoren.

Literatuur

- Braddock, K., & Dillard, J. P. (2016). Meta-analytic evidence for the persuasive effect of narratives on beliefs, attitudes, intentions, and behaviors. *Communication Monographs*, 1-24.
- Busselle, R., & Bilandzic, H. (2009). Measuring narrative engagement. *Media Psychology*, 12(4), 321-347.
- Cohen, J. (2001). Defining identification: A theoretical look at the identification of audiences with media characters. *Mass Communication & Society*, 4(3), 245-264.
- De Graaf, A., Hoeken, H., Sanders, J., & Beentjes, J. W. (2012). Identification as a mechanism of narrative persuasion. *Communication Research*, 39(6), 802-823.
- Hefner, D., Klimmt, C., & Vorderer, P. (2007). Identification with the player character as determinant of video game enjoyment. In *Entertainment Computing–ICEC 2007* (pp. 39-48). Springer Berlin Heidelberg.
- Hoeken, H., Hornikx, J., & Hustinx, L. (2012). *Overtuigende teksten: Onderzoek en ontwerp* (2^e druk). Bussum: Coutinho.
- Hoeken, H., Kolthoff, M., & Sanders, J. (2016). Story Perspective and Character Similarity as Drivers of Identification and Narrative Persuasion. *Human Communication Research*.
- Hoeken, H., & Sinkeldam, J. (2014). The role of identification and perception of just outcome in evoking emotions in narrative persuasion. *Journal of Communication*, 64(5), 935-955.
- Igartua, J. J. (2010). Identification with characters and narrative persuasion through fictional feature films. *Communications*, 35(4), 347-373.
- Moyer-Gusé, E. (2008). Toward a theory of entertainment persuasion: Explaining the persuasive effects of entertainment-education messages. *Communication Theory*, 18(3), 407-425.
- RTV Oost. (30 november 2013). *Rechter in uitspraak: advocaten Enschede moeten zich doodschamen*. Opgehaald van: http://www.rtvooost.nl/archief/default.aspx?nid=177210&_ga=1.1697393.158961070.1465720216
- Tal-Or, N., & Cohen, J. (2010). Understanding audience involvement: Conceptualizing and manipulating identification and transportation. *Poetics*, 38(4), 402-418.

Bijlagen

Instructie

Beste deelnemer,

Bedankt voor je deelname. Voor de opleiding Communicatie- en informatiewetenschappen aan de Universiteit van Utrecht doen wij onderzoek naar de manieren waarop mensen verhalen lezen. Voor dit onderzoek vragen we je een verhaal te lezen over een rechtszaak, waar rechter Slot en advocaat Lodewijks in voorkomen. Lees eerst het verhaal rustig door en ga daarna door naar de vragenlijst. Door middel van de vragenlijst willen wij jouw mening te weten komen over het verhaal. De tekst mag niet meer gelezen worden tijdens het beantwoorden van de vragen.

Voorbeeldvraag:

0. Ik vind het verhaal erg interessant.

Helemaal oneens 1 ② 3 4 5 6 7 Helemaal eens

Door het omcirkelen van bijvoorbeeld de 2, laat je weten dat je het oneens bent met de stelling. Het omcirkelen van de 4 geeft aan dat je een neutraal standpunt hebt over de stelling. Er zijn geen goede of foute antwoorden mogelijk. Het is wel belangrijk dat je antwoord zo eerlijk mogelijk is. Denk niet te lang na, het gaat om je eerste gedachte. De gegevens zullen anoniem verwerkt worden en worden alleen gebruikt voor dit onderzoek. Het onderzoek zal 10 – 15 minuten in beslag nemen. Je bent vrij om te allen tijde je deelname aan het onderzoek af te breken.

Nogmaals bedankt voor je deelname,

Jeroen Bakker,
Léon Charmant,
Sharon Daalwijk,
Lisette Dorsten,
Merel Hiemstra,
Daan Rommers.

Verhaalversie 1

- verhaalperspectief: advocaat
 - sympathiek: advocaat
 - onsympathiek: rechter
-

Ik loop vol goede moed de rechtbank van Arnhem binnen. Vandaag mag ik opnieuw mijn cliënt, meneer Bos, verdedigen. Ik ben hier al eerder geweest; toen leek het conflict tussen meneer Bos en meneer Sanders al opgelost. Er was sprake van een simpele burenruzie.

De heer Sanders heeft tijdens de verbouwing van zijn woning schade gemaakt aan het huis van zijn buurman, mijn cliënt. De eerste keer dat deze zaak werd behandeld, is er besloten dat Sanders de schade zou vergoeden. Uiteindelijk heeft Sanders dat geld overgemaakt aan Bos, maar dat heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Bos en zijn vrouw hebben daar erg onder geleden en vragen nu een schadevergoeding van 1250 euro voor de geleden stress.

Ook in deze zaak zal ik meneer Bos verdedigen. Ik geef hem groot gelijk; ze hebben niet veel geld, daarom wordt mijn salaris ook voor een groot deel door de overheid betaald. Zonder die zogenaamde toevoegingsgelden zouden mensen als meneer Bos nooit hun recht kunnen halen. Terwijl ik naast mijn cliënt ga zitten, knik ik hem vriendelijk toe en leg mijn hand even op zijn schouder. Bos zegt dat hij het volste vertrouwen in me heeft en dat hij dankbaar is dat ik hem nogmaals wil helpen. Terwijl ik rondkijk in de zaal, zie ik rechter Slot op zijn stoel zitten. Zijn blik valt ook op mij en hij kijkt me afkeurend aan. Onder de tafel zie ik dat hij zijn golfschoenen aan heeft. Ik weet dat Slot een fanatiek golfer is, maar dit staat wel erg ongeïnteresseerd.

De rechter geeft mij het woord. Ik leg uit waarom deze zaak relevant is en waarom meneer Bos recht heeft op die 1250 euro. Tijdens mijn pleidooi zucht de rechter een paar keer diep en kijkt geïrriteerd op zijn horloge. Als ik mijn pleidooi heb afgerond en weer ga zitten, zegt Slot zichtbaar gepikeerd: "Uitgerekend in een periode waar bezuinigingen worden gedaan op rechtshulp die de overheid financiert, ontzien jullie jezelf niet van duizenden euro's aan toevoegingsgelden en uren tijd van instanties. Jullie vragen mij tijd en energie te verspillen aan een geschil dat het niveau heeft van een kleuterruzie in een zandbak die nergens over gaat. Bovendien denk ik dat jullie nooit een tweede proces zouden zijn gestart, als jullie het helemaal zelf hadden moeten betalen."

Verbaasd over de geïrriteerde toon en het gebrek aan professionaliteit van de rechter, kijk ik naar mijn cliënt. Hoewel ik de frustratie van rechter Slot wel kan plaatsen -er is inderdaad sprake van bezuinigingen- denk ik niet dat hij doorheeft hoe moeilijk meneer Bos het heeft. Ik heb met mijn cliënt te doen, want hij is zichtbaar geschrokken. Dat raakt me want ik zet me altijd voor de volle 100 procent in, ook al gaat het niet om torenhoge bedragen of zware misdrijven. Iedereen heeft recht op een eerlijk proces.

Ik kijk de rechter aan en geef aan dat ook dit soort zaken mijn aandacht en volledige inzet verdienen. Het maakt mij boos dat de rechter hier anders over denkt en de zaak niet serieus neemt. Rechter Slot zegt vervolgens: "De enige reden dat deze zaak behandeld wordt, is omdat

het Wetboek dit voorschrijft. Jullie als advocaten moeten je schamen dat jullie over zo'n kinderachtige ruzie maar liefst twee gerechtelijke procedures voeren.”

Ik reageer meteen en zeg: “Ik ben van mening dat overheidsgelden voor alle zaken mogen worden gebruikt, dus ook voor dit soort zaken. Dat is gewoon hoe het rechtssysteem werkt! Mijn cliënt verdient niet veel waardoor hij gewoon recht heeft op toevoegingsmiddelen. Hij hoeft hierdoor zelf maar een deel te betalen. Deze regeling zorgt ervoor dat iedereen -dus ook mensen met een kleiner inkomen- een eerlijk proces krijgen.” Rechter Slot kijkt mij nog eens hoofdschuddend aan, waarna hij de eis van 1250 euro afwijst. Hij is vast blij dat hij eindelijk kan gaan golfen.

(aantal zinnen: 40; woordenaantal: 641)

Verhaalversie 2

- verhaalperspectief: rechter
 - sympathiek: rechter
 - onsympathiek: advocaat
-

Ik loop vol goede moed de rechtbank van Arnhem binnen. Ik mag vandaag voor de tweede keer een uitspraak doen over een conflict tussen de heer Bos en de heer Sanders. Als rechter heb ik deze heren eerder voor me gehad. Het leek me een simpele burenruzie.

De heer Sanders heeft tijdens de verbouwing van zijn woning schade gemaakt aan het huis van zijn buurman. De eerste keer dat deze zaak werd behandeld, heb ik besloten dat Sanders de schade zou vergoeden. Uiteindelijk heeft Sanders dat geld overgemaakt aan Bos, maar dat heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Bos en zijn vrouw zeggen daar erg onder geleden te hebben en vragen nu een schadevergoeding van 1250 euro voor de geleden stress.

Ik zie de advocaat van meneer Bos, meester Lodewijks, binnenkomen. Hij gaat naast zijn cliënt zitten maar lijkt niet erg in hem geïnteresseerd. Tot mijn verbazing heeft hij zijn golfschoenen aan. Blijkbaar komt hij net van de golfbaan, of wil hij er zo dadelijk meteen naar toe. En misschien wel allebei want hij is een fanatiek golfer. Ik ben niet erg gesteld op Lodewijks: zijn salaris lijkt hem altijd meer te interesseren dan het belang van zijn cliënten. En dat salaris wordt ook nog eens deels betaald door de overheid bij cliënten zoals die van vandaag. Meneer Bos heeft het niet breed en kan een advocaat niet betalen. Dan kun je een beroep doen op de zogenaamde toevoegingsmiddelen zodat de overheid een deel van die kosten overneemt. Eens kijken of Lodewijks goed werk levert voor dat geld.

Ik geef de advocaat het woord. Hij legt uit waarom deze zaak relevant is en waarom meneer Bos recht heeft op die 1250 euro. Het is alsof hij het pleidooi van een andere zaak heeft genomen en alleen de namen heeft veranderd. Als hij zijn pleidooi heeft afgerond en weer gaat zitten, kan ik mijn irritatie niet onderdrukken: "Uitgerekend in een periode waar bezuinigingen worden gedaan op rechtshulp die de overheid financiert, ontzien jullie jezelf niet van duizenden euro's aan toevoegingsgelden en uren tijd van instanties. Jullie vragen mij tijd en energie te besteden aan een burengeschil dat helemaal niet zo belangrijk is. Bovendien denk ik dat jullie nooit een tweede proces zouden zijn gestart, als jullie het helemaal zelf hadden moeten betalen. Het is zonde van het geld!".

Ik zie dat Lodewijks verbaasd is over mijn uitbarsting. Hij kijkt naar zijn cliënt die ook zichtbaar geschrokken lijkt. Die arme man weet natuurlijk niet wat er aan de hand is; met hem heb ik wel te doen. Maar vlak daarna zie ik de verbazing op Lodewijks gezicht plaatsmaken voor irritatie en boosheid. Of dat komt door mijn uitbrander of omdat hij zich realiseert dat de golfbaan nog even moet wachten, zou ik niet weten. Ik ben benieuwd wat hij gaat zeggen en welke toon hij daarbij aanslaat.

Hij kijkt me recht aan en betoogt dat ook dit soort zaken zijn aandacht en volledige inzet verdienen. Hij stelt dat het hem boos maakt dat ik hier anders over denk en de zaak niet serieus

neem. Ik repliceer daarop: “De enige reden dat deze zaak behandeld wordt, is omdat het Wetboek dit voorschrijft. Jullie als advocaten moeten je schamen dat jullie over zo’n kinderachtige ruzie maar liefst twee gerechtelijke procedures voeren.”

Hij reageert meteen en zegt: “Ik ben van mening dat overheidsgelden voor alle zaken mogen worden gebruikt, dus ook voor dit soort zaken. Dat is gewoon hoe het rechtssysteem werkt! Mijn cliënt verdient niet veel waardoor hij gewoon recht heeft op toevoegingsmiddelen. Hij hoeft hierdoor zelf maar een deel te betalen. Deze regeling zorgt ervoor dat iedereen -dus ook mensen met een kleiner inkomen- een eerlijk proces krijgt.” Ik besluit de eis van 1250 euro af te wijzen. Het lijkt Lodewijks niets uit te maken; hij is met zijn hoofd al op de golfbaan.

(aantal zinnen: 43; woordenaantal: 643)

Verhaalversie 3

- verhaalperspectief: rechter
 - sympathiek: advocaat
 - onsympathiek: rechter
-

Ik loop met flinke tegenzin de rechtbank van Arnhem binnen. Ik moet vandaag voor de tweede keer een uitspraak doen over een conflict tussen de heer Bos en de heer Sanders. Als rechter heb ik deze heren eerder voor me gehad. Het leek me een simpele burenruzie.

De heer Sanders heeft tijdens de verbouwing van zijn woning schade gemaakt aan het huis van zijn buurman. De eerste keer dat deze zaak werd behandeld, heb ik besloten dat Sanders de schade zou vergoeden. Uiteindelijk heeft Sanders dat geld overgemaakt aan Bos, maar dat heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Bos en zijn vrouw zeggen daar erg onder geleden te hebben en vragen nu een schadevergoeding van 1250 euro voor de geleden stress.

Ik zie de advocaat van meneer Bos, meester Lodewijks, binnenkomen. Hij gaat naast zijn cliënt zitten en ze gaan meteen in gesprek. Dan kijkt hij naar mij en kijkt verbaasd. Ik denk dat hij ziet dat ik mijn golfschoenen aan heb. Ik kom net van de golfbaan, en ik wil er zo snel mogelijk weer naar toe. Ik ben een nogal fanatieke golfer. Ik ben niet erg gesteld op Lodewijks: hij doet altijd zijn uiterste best voor zijn cliënten ook als die hem eigenlijk niet kunnen betalen. Zijn salaris wordt in zo'n geval deels betaald door de overheid. Bijvoorbeeld bij zo'n cliënt als die van vandaag. Meneer Bos heeft het niet breed en kan een advocaat niet betalen. Dan kun je een beroep doen op de zogenaamde toevoegingsmiddelen zodat de overheid een deel van die kosten overneemt. Lodewijks zal weer goed werk willen leveren voor dat geld.

Ik geef de advocaat het woord. Hij legt uit waarom deze zaak relevant is en waarom meneer Bos recht heeft op die 1250 euro. Het is alsof hij het pleidooi van een andere zaak heeft genomen en alleen de namen heeft veranderd. Als hij zijn pleidooi heeft afgerond en weer gaat zitten, kan ik mijn irritatie niet onderdrukken: "Uitgerekend in een periode waar bezuinigingen worden gedaan op rechtshulp die de overheid financiert, ontzien jullie jezelf niet van duizenden euro's aan toevoegingsgelden en uren tijd van instanties. Jullie vragen mij tijd en energie te verspillen aan een geschil dat het niveau heeft van een kleuterruzie in een zandbak. Bovendien denk ik dat jullie nooit een tweede proces zouden zijn gestart, als jullie het helemaal zelf moesten betalen."

Ik zie dat Lodewijks verbaasd is over mijn uitbarsting. Hij kijkt naar zijn cliënt die ook zichtbaar geschrokken lijkt. Die sukkel weet natuurlijk al helemaal niet wat er speelt. Maar ik zie dat Lodewijks zich opmaakt voor een repliek. Ik hoop maar dat dat niet te lang duurt. Ik heb hier helemaal geen zin in en wil zo snel mogelijk terug naar de golfbaan. Ik ben benieuwd wat hij gaat zeggen en welke toon hij daarbij aanslaat.

Hij kijkt me recht aan en betoogt dat ook dit soort zaken zijn aandacht en volledige inzet verdienen. Hij stelt dat het hem boos maakt dat ik hier anders over denk en de zaak niet serieus neem. Ik repliceer daarop: "De enige reden dat deze zaak behandeld wordt, is omdat het

Wetboek dit voorschrijft. Jullie als advocaten moeten je schamen dat jullie over zo'n kinderachtige ruzie maar liefst twee gerechtelijke procedures voeren.”

Hij reageert meteen en zegt: “Ik ben van mening dat overheidsgelden voor alle zaken mogen worden gebruikt, dus ook voor dit soort zaken. Dat is gewoon hoe het rechtssysteem werkt! Mijn cliënt verdient niet veel waardoor hij gewoon recht heeft op toevoegingsmiddelen. Hij hoeft hierdoor zelf maar een deel te betalen. Deze regeling zorgt ervoor dat iedereen -dus ook mensen met een kleiner inkomen- een eerlijk proces krijgt.” Ik besluit de eis van 1250 euro af te wijzen. Lodewijks en Bos kijken verslagen. Mij maakt het niets uit; ik kan naar de golfbaan.

(aantal zinnen: 45; woordenaantal: 638)

Verhaalversie 4

- verhaalperspectief: advocaat
 - sympathiek: rechter
 - onsympathiek: advocaat
-

Ik loop met flinke tegenzin de rechtbank van Arnhem binnen. Vandaag moet ik opnieuw mijn cliënt, meneer Bos, verdedigen. Ik ben hier al eerder geweest; toen leek het conflict tussen meneer Bos en meneer Sanders al opgelost. Er was sprake van een simpele burenruzie.

De heer Sanders heeft tijdens de verbouwing van zijn woning schade gemaakt aan het huis van zijn buurman, mijn cliënt. De eerste keer dat deze zaak werd behandeld, is er besloten dat Sanders de schade zou vergoeden. Uiteindelijk heeft Sanders dat geld overgemaakt aan Bos, maar dat heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Bos en zijn vrouw hebben daar erg onder geleden en vragen nu een schadevergoeding van 1250 euro voor de geleden stress.

Ook in deze zaak zal ik meneer Bos verdedigen. Ik vind het onzin. Maar ze hebben niet veel geld, daarom wordt mijn salaris ook voor een groot deel door de overheid betaald. Zonder die zogenaamde toevoegingsgelden zouden mensen als meneer Bos nooit hun recht kunnen halen. Terwijl ik naast mijn cliënt ga zitten, denk ik dat ik veel liever op de golfbaan zou staan dan hier. Bos zegt dat hij het volste vertrouwen in me heeft en dat hij dankbaar is dat ik hem nogmaals wil helpen. Terwijl ik rondkijk in de zaal, zie ik rechter Slot op zijn stoel zitten. Zijn blik valt ook op mij en hij kijkt me vriendelijk aan. Volgens mij heeft hij gezien dat ik mijn golfschoenen aan heb voor zo dadelijk. Slot vindt dat misschien ongepast maar dat interesseert me geen zak.

De rechter geeft mij het woord. Ik leg uit waarom deze zaak relevant is en waarom meneer Bos recht heeft op die 1250 euro. Tijdens mijn pleidooi kijkt de rechter een paar keer bedenkelijk in mijn richting. Als ik mijn pleidooi heb afgerond en weer ga zitten, zegt Slot enigszins gepikeerd: "Uitgerekend in een periode waar bezuinigingen worden gedaan op rechtshulp die de overheid financiert, ontzien jullie jezelf niet van duizenden euro's aan toevoegingsgelden en uren tijd van instanties. Jullie vragen mij tijd en energie te besteden aan een burengeschil dat helemaal niet zo belangrijk is. Bovendien denk ik dat jullie nooit een tweede proces zouden zijn gestart, als jullie het helemaal zelf hadden moeten betalen. Het is zonde van het geld!"

Verbaasd over de geïrriteerde toon en het gebrek aan respect van de rechter, kijk ik naar mijn cliënt. Hoewel ik de frustratie van rechter Slot wel kan plaatsen -er is inderdaad sprake van bezuinigingen- vind ik het onzin om mij als advocaat daarvan de schuld te geven. Mijn cliënt is zichtbaar geschrokken maar die sukkel heeft ook geen idee wat er speelt. Nu mis ik dus niet alleen mijn golf maar denkt zo'n rechtertje me ook nog de mantel uit te kunnen vegen.

Ik kijk de rechter aan en geef aan dat ook dit soort zaken mijn aandacht en volledige inzet verdienen. Het maakt mij boos dat de rechter hier anders over denkt en de zaak niet serieus neemt. Rechter Slot zegt vervolgens rustig: "De enige reden dat deze zaak behandeld wordt, is omdat het Wetboek dit voorschrijft. Jullie als advocaten moeten je schamen dat jullie over zo'n kinderachtige ruzie maar liefst twee gerechtelijke procedures voeren."

Ik reageer meteen en zeg: "Ik ben van mening dat overheidsgelden voor alle zaken mogen worden gebruikt, dus ook voor dit soort zaken. Dat is gewoon hoe het rechtssysteem werkt! Mijn cliënt verdient niet veel waardoor hij gewoon recht heeft op toevoegingsmiddelen. Hij hoeft hierdoor zelf maar een deel te betalen. Deze regeling zorgt ervoor dat iedereen -dus ook mensen met een kleiner inkomen- een eerlijk proces krijgen." Rechter Slot kijkt mij nog eens aan, waarna hij de eis van 1250 euro afwijst. Nou ja, ik ben blij dat ik eindelijk naar de golfbaan kan gaan om een lekker potje te golfen.

(aantal zinnen: 40; woordenaantal: 638)

Vragenlijst (versie 1)

De volgende vragen gaan over het verhaal dat je net hebt gelezen. Geef aan in hoeverre je het eens bent met onderstaande stellingen:

1. Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met advocaat Lodewijks.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

2. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van advocaat Lodewijks te staan.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

3. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in advocaat Lodewijks.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

4. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met advocaat Lodewijks.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

5. Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met rechter Slot.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

6. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van rechter Slot te staan.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

7. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in rechter Slot.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

8. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met rechter Slot.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

9. Wanneer een zaak, zoals beschreven is in het verhaal, voor de rechter komt en er wordt hierbij gebruik gemaakt van overheidsmiddelen is dat:

Slecht	1	2	3	4	5	6	7	Goed
Oneerlijk	1	2	3	4	5	6	7	Eerlijk
Onterecht	1	2	3	4	5	6	7	Terecht
Onwenselijk	1	2	3	4	5	6	7	Wenselijk
Onacceptabel	1	2	3	4	5	6	7	Acceptabel

10. Ik vind advocaat Lodewijks aardig.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

11. Ik vind advocaat Lodewijks een sympathiek persoon.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

12. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals advocaat Lodewijks.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
13. Ik vind advocaat Lodewijks leuk.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
14. Ik vind rechter Slot aardig.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
15. Ik vind rechter Slot een sympathiek persoon.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
16. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals rechter Slot.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
17. Ik vind rechter Slot leuk.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
18. Terwijl ik het verhaal las, was ik met mijn gedachten alleen bij de gebeurtenissen in het verhaal.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
19. Tijdens het lezen werd mijn aandacht helemaal in beslag genomen door wat er in het verhaal gebeurde.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
20. Toen ik het verhaal aan het lezen was, was ik volledig geconcentreerd op wat er in het verhaal beschreven werd.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
21. De dialoog in het verhaal is realistisch en geloofwaardig.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
22. De setting van het verhaal lijkt echt.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
23. Mensen in dit verhaal zijn zoals mensen die jij of ik zouden kunnen kennen.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
24. In dit verhaal worden gebeurtenissen gesproken die in het echt gebeurd zijn of zouden kunnen gebeuren.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
25. Tijdens het lezen maakte ik me een voorstelling van de gebeurtenissen die in het verhaal plaatsvonden.
 Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

26. Terwijl ik het verhaal las, zag ik voor me wat er in het verhaal beschreven werd.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

27. Terwijl ik het verhaal las, was het alsof ik aanwezig was in de rechtszaal.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

28. Toen ik het verhaal aan het lezen was, had ik een levendig beeld van de gebeurtenissen in het verhaal.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

Geslacht:
Opleidingsniveau:

Leeftijd:
Moedertaal:

Vragenlijst (versie 2)

De volgende vragen gaan over het verhaal dat je net hebt gelezen. Geef aan in hoeverre je het eens bent met onderstaande stellingen:

1. Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met rechter Slot.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

2. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van rechter Slot te staan.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

3. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in rechter Slot.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

4. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met rechter Slot.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met advocaat Lodewijks

5.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

6. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van advocaat Lodewijks te staan.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

7. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in advocaat Lodewijks.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

8. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met advocaat Lodewijks.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

9. Wanneer een zaak, zoals beschreven is in het verhaal, voor de rechter komt en er wordt hierbij gebruik gemaakt van overheids gelden is dat:

Slecht	1	2	3	4	5	6	7	Goed
Oneerlijk	1	2	3	4	5	6	7	Eerlijk
Onterecht	1	2	3	4	5	6	7	Terecht
Onwenselijk	1	2	3	4	5	6	7	Wenselijk
Onacceptabel	1	2	3	4	5	6	7	Acceptabel

10. Ik vind advocaat Lodewijks aardig.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

11. Ik vind advocaat Lodewijks een sympathiek persoon.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

12. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals advocaat Lodewijks.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

13. Ik vind advocaat Lodewijks leuk.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

14. Ik vind rechter Slot aardig.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

15. Ik vind rechter Slot een sympathiek persoon.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

16. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals rechter Slot.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

17. Ik vind rechter Slot leuk.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

18. Terwijl ik het verhaal las, was ik met mijn gedachten alleen bij de
gebeurtenissen in het verhaal.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

19. Tijdens het lezen werd mijn aandacht helemaal in beslag genomen door wat er
in het verhaal gebeurde.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

20. Toen ik het verhaal aan het lezen was, was ik volledig geconcentreerd op wat er
in het verhaal beschreven werd.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

21. De dialoog in het verhaal is realistisch en geloofwaardig.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

22. De setting van het verhaal lijkt echt.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

23. Mensen in dit verhaal zijn zoals mensen die jij of ik zouden kunnen kennen.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

24. In dit verhaal worden gebeurtenissen gesproken die in het echt gebeurd zijn of
zouden kunnen gebeuren.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

25. Tijdens het lezen maakte ik me een voorstelling van de gebeurtenissen die in
het verhaal plaatsvonden.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

26. Terwijl ik het verhaal las, zag ik voor me wat er in het verhaal beschreven werd.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

27. Terwijl ik het verhaal las, was het alsof ik aanwezig was in de rechtszaal.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

28. Toen ik het verhaal aan het lezen was, had ik een levendig beeld van de gebeurtenissen in het verhaal.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

Geslacht:
Opleidingsniveau:

Leeftijd:
Moedertaal:

Ondertekende verklaring kennisneming regels m.b.t. plagiaat

Universiteit Utrecht

Faculteit Geesteswetenschappen

Versie september 2014

VERKLARING KENNISNEMING REGELS M.B.T. PLAGIAAT

Fraude en plagiaat

Wetenschappelijke integriteit vormt de basis van het academisch bedrijf. De Universiteit Utrecht vat iedere vorm van wetenschappelijke misleiding daarom op als een zeer ernstig vergrijp. De Universiteit Utrecht verwacht dat elke student de normen en waarden inzake wetenschappelijke integriteit kent en in acht neemt.

De belangrijkste vormen van misleiding die deze integriteit aantasten zijn fraude en plagiaat. Plagiaat is het overnemen van andermans werk zonder behoorlijke verwijzing en is een vorm van fraude. Hieronder volgt nadere uitleg wat er onder fraude en plagiaat wordt verstaan en een aantal concrete voorbeelden daarvan. Let wel: dit is geen uitputtende lijst!

Bij constatering van fraude of plagiaat kan de examencommissie van de opleiding sancties opleggen. De sterkste sanctie die de examencommissie kan opleggen is het indienen van een verzoek aan het College van Bestuur om een student van de opleiding te laten verwijderen.

Plagiaat

Plagiaat is het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk. Je moet altijd nauwkeurig aangeven aan wie ideeën en inzichten zijn ontleend, en voortdurend bedacht zijn op het verschil tussen citeren, parafraseren en plagiëren. Niet alleen bij het gebruik van gedrukte bronnen, maar zeker ook bij het gebruik van informatie die van het internet wordt gehaald, dien je zorgvuldig te werk te gaan bij het vermelden van de informatiebronnen.

De volgende zaken worden in elk geval als plagiaat aangemerkt:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het opnemen van een vertaling van bovengenoemde teksten zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het parafraseren van bovengenoemde teksten zonder (deugdelijke) verwijzing: parafrazen moeten als zodanig gemarkeerd zijn (door de tekst uitdrukkelijk te verbinden met de oorspronkelijke auteur in tekst of noot), zodat niet de indruk wordt gewekt dat het gaat om eigen gedachtengoed van de student;
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk;
- het zonder bronvermelding opnieuw inleveren van eerder door de student gemaakt eigen werk en dit laten doorgaan voor in het kader van de cursus vervaardigd oorspronkelijk werk, tenzij dit in de cursus of door de docent uitdrukkelijk is toegestaan;
- het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplchtig aan plagiaat;
- ook wanneer in een gezamenlijk werkstuk door een van de auteurs plagiaat wordt gepleegd, zijn de andere auteurs medeplchtig aan plagiaat, indien zij hadden kunnen of moeten weten dat de ander plagiaat pleegde;
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.

De plagiaatregels gelden ook voor concepten van papers of (hoofdstukken van) scripties die voor feedback aan een docent worden toegezonden, voorzover de mogelijkheid voor het insturen van concepten en het krijgen van feedback in de cursushandleiding of scriptieregeling is vermeld.

In de Onderwijs- en Examenregeling (artikel 5.15) is vastgelegd wat de formele gang van zaken is als er een vermoeden van fraude/plagiaat is, en welke sancties er opgelegd kunnen worden.

Onwetendheid is geen excuus. Je bent verantwoordelijk voor je eigen gedrag. De Universiteit Utrecht gaat ervan uit dat je weet wat fraude en plagiaat zijn. Van haar kant zorgt de Universiteit Utrecht ervoor dat je zo vroeg mogelijk in je opleiding de principes van wetenschapsbeoefening bijgebracht krijgt en op de hoogte wordt gebracht van wat de instelling als fraude en plagiaat beschouwt, zodat je weet aan welke normen je je moeten houden.

Hierbij verklaar ik bovenstaande tekst gelezen en begrepen te hebben.	
Naam:	Léon Charmant
Studentnummer:	4155416
Datum en handtekening:	23-06-2016

Dit formulier lever je bij je begeleider in als je start met je bacheloreindwerkstuk of je master scriptie.

Het niet indienen of ondertekenen van het formulier betekent overigens niet dat er geen sancties kunnen worden genomen als blijkt dat er sprake is van plagiaat in het werkstuk.